A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2007. július 18. *

A C-213/05. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Bundessozialgericht (Németország) a Bírósághoz 2005. május 17-én érkezett, 2005. február 10-i határozatával terjesztett elő az előtte

Wendy Geven

és

a **Land Nordrhein-Westfalen**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, P. Kūris és Juhász E. tanácselnökök, R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann (előadó), J. Makarczyk, G. Arestis, A. Borg Barthet és M. Ilešič bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: L. A. Geelhoed,
hivatalvezető: R. Grass,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– W. Geven képviseletében M. Eppelein Assessor,

– a német kormány képviseletében M. Lumma, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében C. Jackson, meghatalmazotti minőségben, segítője: E. Sharpston QC,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében V. Kreuschitz, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2006. szeptember 28-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1968. október 15-i 1612/68/EGK tanácsi rendelet (HL L 1968. 257., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 15. o.) értelmezésére irányul.

2 A jelen kérelem előterjesztésére a W. Geven által a Land Nordrhein-Westfalen ellen, a gyermeke számára az ez utóbbi által nyújtandó gyermeknevelési támogatás megtagadása tárgyában indított eljárás keretében került sor.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 Az 1612/68 rendelet 7. cikkének (1) és (2) bekezdése előírja:

„(1) Valamely tagállamnak egy másik tagállam területén foglalkoztatott állampolgárát a foglalkoztatási- és munkafeltételek tekintetében nem kezelhetik állampolgársága miatt a hazai állampolgároktól eltérő módon, különösen ami a javadalmazást, a munkaviszony megszüntetését és munkanélkülivé válás esetén az újraelhelyezést vagy újrafoglalkoztatást illeti.

(2) A hazai munkavállalókkal azonos szociális és adókedvezményeket élvez."

A nemzeti szabályozás

4 Miként az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, a gyermeknevelési támogatásról szóló szövetségi törvény (*Bundeserziehungsgeldgesetz*, a továbbiakban:

BErzGG) 1. §-ának (1) bekezdése az alapeljárás tényállása megvalósulásának idején alkalmazandó változatában előírta, hogy gyermeknevelési támogatásra jogosult az a személy, aki németországi lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, aki közös háztartásban él olyan gyermekkel, aki felett szülői felügyeleti jogot gyakorol, és aki a gyermeket maga gondozza és neveli, és aki kereső tevékenységet nem, vagy nem teljes munkaidőben folytat.

5 Egyébiránt a BErzGG 1. §-a (4) bekezdésének az alapeljárás tényállása megvalósulásának idején alkalmazandó változata jogosultságot biztosít az Európai Unió tagállamainak, illetve a Németországgal szomszédos országoknak az állampolgárai számára a gyermeknevelési támogatásra, amennyiben e tagállamban a csekély mértéknél nagyobb mértékben vannak foglalkoztatva.

6 A Szociális biztonságról szóló törvénykönyv IV. könyve (Sozialgesetzbuch IV., BGBl. I., 1229. o.), 8. §-a (1) bekezdése 1. pontjának az alapeljárás tényállásának megvalósulásakor hatályos változata értelmében a foglalkoztatás akkor tekinthető csekély mértékűnek, ha annak időtartama nem haladja meg a heti 15 órát, és ha az abból származó rendszeres havi jövedelem nem lépi túl az említett IV. könyv 18. §-a által meghatározott havi összeg egyhetedét, amely 1997-ben 610 DEM, míg 1998-ban 620 DEM volt.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

7 W. Geven holland állampolgár. Amikor 1997. decemberében megszületett a fia, Hollandiában lakott német férjével, aki ugyancsak e tagállamban folytatott kereső tevékenységet. Az anyaság védelmét biztosító időszak lejártát követően, fia első életévében Németországban dolgozott, heti munkaideje 3 és 14 óra között mozgott, heti keresete 40 és 168,87 DEM között változott.

8 A felperes által benyújtott, a gyermek első életévére vonatkozó gyermeknevelési támogatás iránti kérelmet a Land Nordrhein Westfalen [Észak-Rajna Vesztfália tartomány] 1998. június 5-i határozatával, az ellentmondás következtében meghozott változatában 2000. január 27-én, utasította el. Ez utóbbi határozatát azzal a ténnyel indokolta, hogy W. Geven Németországban sem lakóhellyel, sem szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkezett, továbbá nem állt legalább heti 15 órás munkaviszonyban. Ezenkívül, mint csekély mértékben foglalkoztatott személy, nem minősül „munkavállaló"-nak az 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelettel (HL L 28., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 3. o.) módosított és naprakésszé tett, valamint az 1997. június 27-i 1290/97/EK tanácsi rendelettel módosított, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (HL L 176. 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 240. o., a továbbiakban 1408/71 rendelet) értelmében.

9 M. Geven e határozat ellen előterjesztett keresetét 2002. május 6-i határozatával a Sozialgericht Münster elsőfokon, majd a Landessozialgericht Nordrhein Westfalen 2003. október 24-én másodfokon elutasította. A felperes ezt követően felülvizsgálat iránti kérelemmel fordult a kérdést előterjesztő bírósághoz.

10 Ilyen körülmények között a Bundessozialgericht úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és a következő előzetes döntéshozatal iránti kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Következik-e a közösségi jogból, különösen a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló 1612/68 tanácsi rendelet 7. cikkének (2) bekezdéséből, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság egy másik tagállam állampolgárát, aki abban a tagállamban lakik, és Németországban csekély mértékben (heti 3 és 14 óra között) végez munkát, nem zárhatja ki a német gyermeknevelési támogatásból amiatt, hogy az illető személy Németországban sem lakóhellyel, sem tartózkodási hellyel nem rendelkezik?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

11 Az 1612/68 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a migráns munkavállaló a fogadó tagállamban a hazai munkavállalókkal azonos szociális és adókedvezményeket élvez.

12 Az e rendelkezésben szereplő „szociális kedvezmények"-re történő utalást nem szabad megszorító módon értelmezni (a C-57/96. sz. Meints-ügyben 1997. november 27-én hozott ítélet [EBHT 1997., I-6689. o.] 39. pontja). Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis „szociális kedvezmények" alatt minden olyan kedvezmény értendő, amely a hazai munkavállalóknak – akár a munkaviszonnyal összefüggésben, akár attól függetlenül – elsősorban objektív munkavállalói minőségük vagy egyszerűen belföldi lakóhelyük alapján jár, és amely kedvezményeknek a más tagállamok állampolgárságával rendelkező munkavállalókra történő kiterjesztése ezért alkalmasnak tűnik az Európai Közösségen belüli mobilitásuk megkönnyítésére (lásd a C-65/81. sz. Reina-ügyben 1982. január 14-én hozott ítélet [EBHT 1982., 33. o.] 12. pontját; a fent hivatkozott Meints-ügyben hozott ítélet 39. pontját és a C-85/96. sz. Martínez Sala-ügyben 1998. május 12-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-2691. o.] 25. pontját).

13 A Bíróság már megállapította, hogy a német gyermeknevelési támogatás az 1612/68 rendelet 7. cikkének (2) bekezdése értelmében „szociális kedvezmény"-nek minősül (lásd a fent hivatkozott Martínez Sala-ügyben hozott ítélet 26. pontját).

14 A német kormány és az Egyesült Királyság Kormánya kifejtették, hogy igazságtalan lenne, ha azon határ menti ingázó munkavállalók, akiknek a lakóhelye és a munkahelye különböző tagállamokban található, mindkét tagállamban igénybe vehetnék ugyanazokat a szociális kedvezményeket, és azokat egymással kombinálhatnák. E kockázat elhárítása érdekében és figyelemmel arra a tényre, hogy az 1612/68 rendelet nem tartalmaz szabályokat a juttatások halmozódásának elkerülésére, a gyermeknevelési támogatásnak a határ menti ingázó munkavállaló lakóhelye szerinti tagállamba történő „exportálása" e két kormány szerint kizárható.

15 E tekintetben meg kell állapítani, hogy W. Geven határ menti ingázó munkavállaló minősége semmiképpen nem gátolja meg őt abban, hogy a szociális kedvezmények nyújtása tekintetében hivatkozzon az 1612/68 rendelet 7. cikkének (2) bekezdésében előírt egyenlő bánásmódra. A Bíróság már úgy ítélte meg, hogy a határ menti ingázó munkavállalók az 1612/68 rendelet 7. cikkének rendelkezéseire éppúgy hivatkozhatnak, mint bármely más, e rendelkezés hatálya alá tartozó munkavállaló. E rendelet negyedik preambulumbekezdése ugyanis kifejezetten előírja, hogy a személyek szabad mozgásának joga „megkülönböztetés nélkül megilleti az állandó munkavállalókat, az idénymunkásokat, a határ menti ingázókat és azokat, akik szolgáltatás nyújtása céljából végzik tevékenységüket", és a 7. cikke fenntartás nélkül a „valamely tagállam állampolgárá"-ra utal (a fent hivatkozott Meints-ügyben hozott ítélet 50. pontja).

16 Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy a munkavállalók szabad mozgására vonatkozó szabályok (és következésképpen az 1612/68 rendelet) hatálya alá tartozik minden munkavállaló, ha tényleges és valódi tevékenységet folytat, az olyan csekély mértékű tevékenységek kivételével, amelyek tisztán másodlagosnak vagy járulékos jellegűnek tekintendők (lásd különösen a C-53/81. sz. Levin-ügyben 1982. március 23-án hozott ítélet [EBHT 1982., 1035. o.] 17. pontját).

17 Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy a felperes a kérdéses időszakban tényleges munkaviszonnyal rendelkezett, amely lehetővé tette a számára, hogy az 1612/68 rendelet értelmében vett „migráns munkavállalói" minőségére hivatkozzon.

18 Emlékeztetni kell arra, hogy mind az EK-Szerződés 48. cikkében (jelenleg, módosítást követően EK 39. cikk), mind az 1612/68 rendelet 7. cikkében szereplő egyenlő bánásmód követelménye nemcsak az állampolgárság alapján történő nyilvánvaló hátrányos megkülönböztetést tiltja, de minden rejtett módon való hátrányos megkülönböztetést is, amely egyéb megkülönböztető kritériumok alkalmazása által ténylegesen ugyanarra az eredményre vezet (lásd a fent hivatkozott Meints-ügyben hozott ítélet 44. pontját).

19 A nemzeti jog valamely rendelkezése – kivéve, ha azt objektív okok igazolják, és arányos az elérni kívánt céllal – közvetetten hátrányosan megkülönböztetőnek tekintendő, amennyiben jellegénél fogva inkább a migráns munkavállalókat érintheti, mint az adott tagállam munkavállalóit, következésképpen azzal a kockázattal jár, hogy különösen az előbbieket hozza hátrányosabb helyzetbe (lásd a fent hivatkozott Meints-ügyben hozott ítélet 45. pontját).

20 Ez az eset áll fenn a jelen alapeljárásban kérdéses lakóhely követelményénél, amelyet – miként arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat – természetszerűleg könnyebben teljesítenek a hazai munkavállalók, mint a más tagállamokból való munkavállalók.

21 A kérdést előterjesztő bíróság által adott tájékoztatás szerint a német gyermeknevelési támogatás a nemzeti családpolitika eszköze, amely a németországi születésszám növelését célozza. E támogatás elsődleges célja a szülők számára annak lehetővé tétele, hogy maguk gondozzák a gyermekeiket, lemondva ezáltal szakmai tevékenységükről, vagy korlátozzák azt azért, hogy gyermekeik életének első szakaszában maguk nevelhessék őket.

22 A német kormány hozzáteszi, hogy a gyermeknevelési támogatást lényegében abból a célból nyújtják, hogy azon személyeket részesítsék előnyben, akik lakóhelyük megválasztásával tényleges kapcsolatot létesítettek a német társadalommal. Ebben az összefüggésben az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló lakóhelyi követelmény e kormány szerint igazolt.

23 Függetlenül attól a kérdéstől, hogy a német törvényhozás által követett célok igazolhatnának-e egy olyan nemzeti szabályozást, amely kizárólag a lakóhely kritériumán alapul, meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által adott tájékoztatás szerint a német törvényhozás a gyermeknevelési támogatás nyújtása esetén nem szigorúan a lakóhely követelményének szigorú alkalmazására szorítkozott, hanem olyan kivételeket fogadott el, amelyek lehetővé tették a határ menti ingázó munkavállalók számára is az e kedvezményből való részesülést.

24 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ugyanis kitűnik, hogy a BErzGG – az alapeljárás tényállásának megvalósulása idején alkalmazandó – 1. §-ának (4) bekezdése értelmében azok a határ menti ingázó munkavállalók, akik Németországban folytatnak kereső tevékenységet, de valamely másik tagállamban laknak, jogosultak a német gyermeknevelési támogatásra, amennyiben tevékenységük a csekély mértékű foglalkoztatás küszöbét túllépi.

25 Következésképpen úgy tűnik, hogy az alapeljárás tényállásának megvalósulása idején hatályos német szabályozás szerint nem a lakóhely volt az egyetlen eleme az érintett tagállammal való kapcsolatnak, és hogy a nemzeti munkaerőpiachoz való jelentős hozzájárulás ugyancsak kielégítő kritériuma volt az említett állam társadalmába történő beilleszkedésnek.

26 Ebben az összefüggésben el kell ismerni, hogy valamely, nem az adott államban lakóhellyel rendelkező munkavállaló esetén az érintett tagállamban folytatott, kellőképpen jelentős kereső tevékenység hiánya alkalmas lehet arra, hogy megalapozza a szóban forgó szociális kedvezmény nyújtásának jogszerű megtagadását.

27 Ugyanis, amint azt a Bíróság a C-444/93. sz., Megner és Scheffel ügyben 1995. december 14-én hozott ítélet (EBHT 1995., I-4741. o.) 18–21. és 29. pontjában már megállapította, az olyan személy, aki az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben említett, csekély mértékű kereső tevékenységet folytat, az EK 39.cikk értelmében „munkavállaló"-nak minősül ugyan, mindamellett emlékeztetni kell arra, hogy a szociális politika a közösségi jog jelen állása szerint a tagállamok hatáskörébe tartozik, amelyek széles mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek e hatáskör gyakorlása során. E mérlegelési mozgástér azonban nem eredményezheti azon jogok tartalmának kiüresítését, amelyek a magánszemélyeket az EK-Szerződésnek az alapvető szabadságokra vonatkozó rendelkezései alapján megilletik (az EK 39. cikket illetően lásd a C-18/95. sz. Terhoeve-ügyben 1999. január 26-án hozott ítélet [EBHT 1999., I-345. o.] 44. pontját és a C-208/05. sz. ITC-ügyben 2007. január 11-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-181. o.] 39. és 40. pontját, illetve analóg módon a férfi és női munkavállalók közötti egyenlő bánásmód követelményével kapcsolatban a fent hivatkozott Megner és Scheffel ügyben hozott ítéletet, továbbá a C-77/02. sz. Steinicke-ügyben 2003. szeptember 11-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-9027. o.] 61. és 63. pontját).

28 Így, miként az a jelen ítélet 21–25. pontjában kifejtésre került, a német törvényhozó célkitűzése, hogy az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló esetekben azon személyek részére nyújtson gyermeknevelési támogatást, akik kellően szorosan kapcsolódnak az érintett tagállam társadalmához, anélkül hogy e támogatást kizárólag azon személyek számára tartaná fenn, akik e tagállamban rendelkeznek lakóhellyel.

29 Hatáskörének gyakorlása során az említett törvényhozó ésszerűen vélhette úgy, hogy azoknak az érintett tagállamban lakóhellyel nem rendelkező munkavállalóknak a kizárása a szóban forgó juttatás kedvezményéből, akik az érintett tagállamban olyan kereső tevékenységet folytatnak, amely a nemzeti jog értelmében a csekély mértékű foglalkoztatás küszöbét nem lépi túl, az előző pontban megjelölt célra figyelemmel alkalmas és arányos intézkedést jelent (lásd analóg módon a fent hivatkozott Megner és Scheffel ügyben hozott ítélet 30. pontját).

30 Tekintettel a fenti megfontolásokra, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre akként kell válaszolni, hogy az 1612/68 tanácsi rendelet 7. cikkének (2) bekezdésével nem ellentétes valamely tagállam olyan nemzeti szabályozása, amely egy másik tagállam állampolgárát, aki abban a tagállamban lakik, és az első tagállamban csekély mértékű, heti 3 és 14 óra közötti kereső tevékenységet folytat, a német gyermeknevelési támogatáshoz hasonló szociális kedvezményből kizárja, mert az illető személy az első államban sem lakóhellyel, sem szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkezik.

A költségekről

31 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

A munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1968. október 15-i 1612/68/EGK tanácsi rendelet 7. cikkének (2) bekezdésével nem ellentétes valamely tagállam olyan nemzeti szabályozása, amely egy másik tagállam állampolgárát, aki abban a tagállamban lakik, és az első tagállamban csekély mértékű, heti 3 és 14 óra közötti kereső tevékenységet folytat, a német gyermeknevelési támogatáshoz hasonló szociális kedvezményből kizárja, mert az illető személy az első államban sem lakóhellyel, sem szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkezik.

Aláírások